

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ Й ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ІМЕНІ ПРОФЕСОРА О.МІШУКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
слов'янської філології та
світової літератури
імені проф. О.Мішукова
протокол №2 від 07.09. 2020 р.
В.о. завідувачки кафедри



(Рита ГЛАДКОВА)

СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Вступ до мовознавства

Освітня програма «Філологія (Українська мова та література)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Спеціальність: 035 Філологія, спеціалізація 035.01 Українська мова та література

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Херсон 2020

Назва освітньої компоненти	Вступ до мовознавства
Викладач (і)	Гладкова Рита
Посилання на сайт	http://www.kspu.edu/About/Faculty/IForeignPhilology/ChairRusLangGenLing/MethodicInventory.aspx
Контактний тел.	0509272554
Е-mail викладача:	ritagladkova1@gmail.com
Графік консультацій	тиждень А, тиждень Б – понеділок 15.00-16.00

1. Анотація до курсу:

«Вступ до мовознавства» - теоретичний фундамент усіх інших мовознавчих дисциплін («Сучасної української літературної мови», «Сучасної російської літературної мови», «Діалектології», «Історичної граматики» тощо), оскільки ознайомлює здобувачів вищої освіти з основами теорії мови.

Теми курсу:

Вступ. Мовознавство як наука. Предмет мовознавства. Проблематика мовознавства. Методологічна основа мовознавства. Місце мовознавства в системі наук. Напрями мовознавства. Методи дослідження мови. Зміст і основні завдання курсу «Вступ до мовознавства».

Природа, сутність мови як суспільного явища. Мова як суспільне явище. Знаковий характер мови. Мова й інші засоби спілкування.

Мова й мислення, мова і мовлення. Функції мови. Система і структура мови. Основні одиниці мови та функції їх. Специфіка розвитку різних рівнів мовної структури. Синхронія і діахронія.

Походження мови та її еволюція. Проблема походження мови. Сутність розвитку мови. Розвиток і функціонування мов у різні історичні епохи. Закономірності розвитку мови. Загальнонародна мова та диференціація її. Мовна ситуація.

Мови світу. Класифікації мов. Загальна характеристика мов світу. Порівняльне вивчення мов. Генеалогічна класифікація мов. Типологічна класифікація мов. Ізолюючі, аглютинативні, інкорпуючі, флективні мови. Інші спроби типологічної класифікації мов. Соціолінгвістична класифікація мов.

Письмо, його історія і типи. Мова й письмо. Значення письма в історії суспільства. Передумови виникнення письма. Етапи й форми розвитку графічного письма. Піктографія. Ідеографія. Звукове письмо.

Графіка та орфографія. Графіка. Алфавіти. Орфографія, принципи орфографії (фонетичний, морфологічний, історико-традиційний, ідеографічний).

Основні питання фонетики. Фонетика як лінгвістична дисципліна. Три аспекти вивчення звуків. Фізичний аспект у характеристиці звуків. Фізіологічний аспект у вивченні звуків. Лінгвістичний аспект у вивченні звуків.

Класифікації звуків мови. Голосні звуки і приголосні звуки. Класифікація голосних звуків. Класифікація приголосних звуків.

Взаємодія звуків у потоці мови. Позиційні зміни звуків. Комбінаторні зміни звуків. Живі та історичні фонетичні процеси. Спонтанні зміни звуків. Фонетичні закони. Фонетична транскрипція.

Членування мовленнєвого потоку. Фонетичне членування мовного потоку. Склад. Дифтонги. Наголос. Інтонація, складові інтонації.

Лексикологія. Слово як основна одиниця мови. Лексикологія, розділи лексикології. Слово як одиниця мови. Слово і лексема. Значення слова. Типи слів. Межі слова. Слово і його варіанти. Слово, поняття, концепт. Семантика і референція. Внутрішня форма слова. Лексико-семантичні категорії (полісемія, омонімія, синонімія, антонімія тощо). Поняття лексико-семантичної системи. Словниковий склад мови.

Історичні зміни словникового складу. Причини історичних змін у лексиці. Архаїзми. Неологізми. Запозичення. Історична лексикологія та етимологія. Розділи лексикології: семасіологія, ономасіологія, етимологія, фразеологія, лексикографія.

Основні питання граматики. Предмет граматики. Розділи граматики. Основні одиниці граматичної будови мови. Граматичне значення. Граматична категорія. Граматичний спосіб. Граматична форма.

Граматичне значення. Граматичні категорії. Частини мови. Граматичне значення. Способи вираження граматичних значень. Синтетичні способи вираження граматичних значень. Аналітичні способи вираження граматичних значень. Історична змінність способів і засобів вираження граматичних значень. Граматичні категорії. Частини мови. Критерії виділення частин мови. Частини мови в різних мовах.

Основні питання синтаксису. Поняття словосполучення. Словосполучення і синтагма. Типи словосполучень. Синтаксичні зв'язки слів. Речення та його ознаки. Граматичне і актуальне членування речення. Текст.

2. Мета та цілі курсу:

«Вступ до мовознавства» – початковий, пропедевтичний курс загального мовознавства, який має за мету ознайомити здобувачів із питаннями загального мовознавства (що таке мова, яка її будова, основні лінгвістичні поняття й терміни тощо), без яких неможливо вивчати жодну лінгвістичну дисципліну.

3. Компетентності та програмні результати навчання.

Компетентності

Загальні компетентності:

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Фахові компетентності:

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 11. Здатність до надання консультацій з дотримання норм української літературної мови та культури мовлення.

Програмні результати навчання:

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.

4. Обсяг курсу на поточний навчальний рік

	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Кількість годин 3 кредити – 90 годин	20	20	50

5. Ознаки курсу

Рік викладання	Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ вибірковий
2020-2021	1	035 Філологія, спеціалізація: 035.01 Українська мова та література	1	нормативний

6. **Технічне й програмне забезпечення/обладнання:** НМКД в електронному та друкованому вигляді; ноутбук – DellInc. Inspiron 3541, Lenovo IdeaPad 330-1516H(2017); комп'ютер – BIOSTAR Group G41 D3C; екран – JB/T8389 Ministryob Machinery Ind., Sopar Junior мобільний 200x200 Black Case; проектор – ACCER X122 DLP Projector No FNX 134, Acer X 111(2017), BenQ MS 506 (2017), Projector LED YG320 Mini 700 lumen (2017).

7. Політика курсу:

«Вступ до мовознавства» – початковий, пропедевтичний курс загального мовознавства. Він містить основні відомості із загального мовознавства (що таке мова, яка її будова, основні лінгвістичні поняття й терміни тощо), без яких неможливо вивчати жодну лінгвістичну дисципліну, і посідає важливе місце в системі підготовки філологів.

Контроль знань студентів здійснюється на практичних заняттях, під час виконання завдань з самостійної роботи, а також у вигляді письмових робіт, термінологічних диктантів протягом семестру, підсумкової (тестової) контрольної роботи, екзамену.

8. Схема курсу

Тиждень, дата, години	Тема, план, кількість годин (аудиторної та самостійної)	Форма навчального заняття	Список рекомендованих джерел (за нумерацією розділу 11)	Завдання	Максимальна кількість балів
Модуль 1. Загальні питання мовознавства. Фонетика, лексикологія, граматики					
Тиждень А З 28.09 по 02.10, академічних годин - 4	Тема 1: Вступ. Мовознавство як наука План: Предмет і завдання курсу “Вступ до мовознавства”. Основні розділи лінгвістики (мовознавство загальне й часткове, теоретичне й практичне, описове й історичне). Проблеми загального мовознавства. Синхронія та діахронія. Місце лінгвістики в системі наук. Зв'язок мовознавства з іншими науками. Значення курсу “Вступ до мовознавства” для підготовки вчителя-словесника. Ауд. -2 год. Сам.- 2,5 год.	лекція	1, 3-5, 8,9,10, 14, 23, 24, 25, 26, 29, 30.	1.Доопрацювати конспект лекції. 2.Створити термінологічну картотеку	1
	Тема 2: Природа, сутність мови. Походження мови та її еволюція План: Функції мови. Мова й суспільство. Мова й мислення. Мова й мовлення. Мова як система знаків. Структура мови. Поняття мовного рівня (ярусу). Основні одиниці мови та їх функції. Виникнення членороздільної мови. Різні гіпотези походження мови. Сучасна наука про походження мови. Ауд. – 2 год. Сам.- 2,5 год.	лекція	1, 3-5, 8,9,10, 11, 13, 14, 23, 24, 25, 26, 29, 30.	1.Доопрацювати конспект лекції. 2.Створити термінологічну картотеку	1
Тиждень Б З 05.10 по 09.10, академічних годин - 4	Тема 1: Вступ. Загальні питання мовознавства План: 1.Предмет та завдання курсу «Вступ до мовознавства».	практичне заняття	1, 3-5, 8,9,10, 11, 13, 14, 23, 24, 25, 26, 29, 30.	Практична робота: 1.Доопрацювати конспект лекції. 2.Створити термінологічну картотеку з теми заняття.	5

	<p>2.Основні розділи лінгвістики. 3.Основні проблеми мовознавства. 4.Місце лінгвістики в системі наук. 5.Методи дослідження мови. 6.Синхронія та діахронія в мовознавстві. Ауд. – 2 год. Сам.- 2,5 год.</p>			<p>4.Внести в термінологічну картотеку ключові поняття. 5.Підготуватися до термінологічного диктанту.</p>	
	<p>Тема 3: Мови світу. Класифікації мов План: Багатство і різноманітність мов світу. Мови натуральні й штучні, живі та мертві. Основні класифікації мов світу: генеалогічна, морфологічна, функціональна та ареальна. Генеалогічна класифікація мов. Матеріальна спільність коренів та афіксів. Регулярні фонетичні відповідності. Поняття про порівняльно-історичний метод. Мовна сім'я, група (гілка), підгрупа. “Генеалогічне дерево мов”. Найбільші сім'ї мов: індоєвропейська, алтайська, уральська, афразійська (семіто-хамітська) та інші. Індоєвропейська сім'я мов, її основні групи, ареали розповсюдження. Типологічна(морфологічна) класифікація мов: мови коренів (ізолюючі) аглютинативні; флективні (синтетичні та аналітичні), інкорпоруючі (полісинтетичні). Державна мова. Мови міжнародного спілкування. Міжнародні (світові) мови. Соціально-історичні типи мови: діалект, койне, національна мова, креольські мови, мови піджин. Ауд. – 2 год. Сам.- 2,5 год.</p>	лекція	1, 3-5, 8,9,10, 11, 13, 14, 23, 24, 25, 26, 29, 30.	<p>1.Доопрацювати конспект лекції. 2.Створити термінологічну картотеку</p>	1
<p>Тиждень А з 12.10 по 16.10, академічних годин-4</p>	<p>Тема 2: Природа і сутність мови. Функції та будова мови. Виникнення людської мови та її еволюція. План:</p>	практичне заняття	1, 3-5, 8,9,10, 11, 13, 14, 23, 24, 25, 26, 29, 30.	<p>1.Дібрати матеріали про дітей, яких виховали тварини. 2.Дібрати матеріали про системи спілкування глухих та сліпих людей. 3.З'ясувати відомості про мовленнєві особливості мавп.</p>	5

	<p>1. Мова – найважливіший засіб людського спілкування. Інші засоби людського спілкування.</p> <p>2. Функції мови.</p> <p>3. Мова і суспільство.</p> <p>4. Мова і мислення.</p> <p>5. Мова і мовлення.</p> <p>6. Структура мови.</p> <p>7. Мова як система знаків.</p> <p>8. Питання про мову в історії культури.</p> <p>9. Теорії походження мови.</p> <p>10. Сучасна наука про походження людини і виникнення мови.</p> <p>11. Специфіка розвитку різних рівнів мовної структури.</p> <p>12. Особливості розвитку різних мов. Соціальні типи мов.</p> <p>Ауд. – 2 год. Сам.- 2,5 год.</p>			<p>4. Дібрати приклади немовленнєвої комунікації, що використовуються етнічними групами.</p> <p>5. Створити картотеку термінів.</p>	
	<p>Тема 4: Письмо, його історія і типи. Графіка та орфографія</p> <p>План: Передумови виникнення письма. Передісторія письма. Етапи та форми розвитку графічного письма. Значення письма в історії розвитку писемності. Алфавіт. Грецький та латинський алфавіт. Кирилиця й алфавіти на її основі. Поняття графеми. Алфавіт. Сім'ї алфавітів. Транслітерація і транскрипція. Принципи орфографії.</p> <p>Ауд. – 2 год. Сам.- 2,5 год.</p>	лекція	1, 3-5, 8,9,10, 11, 13, 14, 23, 24, 25, 26, 29, 30.	<p>1. Доопрацювати конспект лекції.</p> <p>2. Створити термінологічну картотеку</p>	1
Тижень Б З 19.10 по 23.10, академічних годин-4	<p>Тема 3: Лінгвістична карта світу. Класифікації мов.</p> <p>План: 1. Загальна характеристика мов світу. Класифікації (типології) мов. 2. Типологічна (морфологічна) класифікація мов.</p>	практичне заняття	1, 3-5, 8,9,10, 11, 13, 14, 23, 24, 25, 26, 29, 30.	<p>1. На великому аркуші (А3 або А2) намалювати схему мовної сім'ї (за вибором студента).</p> <p>2. Доповнити термінологічну картотеку, підготуватися до термінологічного диктанту.</p>	5

	<p>3.Генеалогічна класифікація мов. Порівняльно-історичний метод як основа генеалогічної класифікації мов.</p> <p>4.«Родовідне дерево» мов. Мовні сім'ї та групи. Лінгвістична карта у порівнянні з політичною.</p> <p>5.Індоевропейська мовна сім'я, її групи. Слов'янська група мов.</p> <p>Ауд. – 2 год. Сам.- 2,5 год.</p>			<p>3.Визначити, до яких сімей, груп і підгруп належать такі мови: санскрит, абхазька, баскська, українська, туркменська, італійська, ірландська, угорська, аварська, чуваська, ескімоська, фінська, португальська, датська, польська, бенгалі, циганська, румунська, ідиш, тохарська, албанська, чукотська, англійська, іспанська, чеська, вірменська, литовська, македонська?</p>	
	<p>Тема 5: Основні питання фонетики</p> <p>План: Предмет, завдання та розділи фонетики. Звуки мови, три аспекти її вивчення. Акустичні властивості звуків мови. Фізіологічний аспект вивчення звуків мови. Будова й функціонування мовного апарату. Артикуляція. Артикуляційна база мови. Функціональний аспект вивчення звуків мови. Поняття фонем. Диференційні та інтегральні ознаки фонем. Функції фонем. Позиції фонем. Варіанти (алофони) фонем.</p> <p>Ауд. – 2 год. Сам.- 2,5 год.</p>	лекція	1-5, 8,9,10, 11, 13, 14, 23, 24, 25, 26, 29, 30.	<p>1.Доопрацювати конспект лекції.</p> <p>2.Створити термінологічну картотеку</p>	1
<p>Тиждень А 3 02.11 по 06.11, академічних годин 4</p>	<p>Тема 4:Письмо, його історія та типи. Графіка. Орфографія.</p> <p>План: 1.Поняття «письмо» та «писемність».</p> <p>2. Основні етапи розвитку письма.</p> <p>3. Основні сім'ї алфавітів.</p> <p>1. Графіка.</p> <p>2. Орфографія, її основні принципи.</p> <p>3. Спеціальні системи письма.</p> <p>Ауд. – 2 год. Сам.- 2,5 год.</p>	практичне заняття	1-5, 8,9,10, 11, 13, 14, 23, 24, 25, 26, 29, 30.	<p>1.Навести приклади предметного письма.</p> <p>2.Який принцип орфографії є основним для української, російської, англійської німецької мов?</p> <p>3.За яким принципом орфографії пишуться слова: укр. спитати, степовий, ллється; рос. жизнь, лёд, здесь; англ. south, white, your; нім.erbauen, Gedachtnis; фр. lojijue, fracer.</p> <p>4. Доповнити термінологічну картотеку.</p>	5

	<p>Тема 6: Класифікації звуків мови. Взаємодія звуків у потоці мови. План: Голосні та приголосні, їх протиставлення в акустичному, артикуляційному і функціональному аспектах. Класифікація голосних. Дифтонги. Класифікація приголосних. Позиційні та комбінаторні зміни. Історичні (фонетичні) процеси. Чергування. Поняття фонетичного закону. Ауд. – 2 год. Сам.- 2,5 год.</p>	лекція	1-5, 8,9,10, 11, 13, 14, 23, 24, 25, 26, 29, 30.	<p>1.Доопрацювати конспект лекції. 2.Створити термінологічну картотеку</p>	1
<p>Тиждень Б 3 09.11 по 13.11, академічних годин - 4</p>	<p>Тема 5: Основні питання фонетики. План: 1.Предмет, розділи, завдання фонетики. Три аспекти вивчення звукової сторони мови. 2.Акустичні характеристики звуків. 3.Мовленнєвий апарат. 4.Артикуляція. Три фази артикуляції. Артикуляційна база мови. 5.Звук і буква. Ауд. – 2 год. Сам.- 2,5 год.</p>	практичне заняття	1-5, 8,9,10, 11, 13, 14, 23, 24, 25, 26, 29, 30.	<p>1.Намалювати в зошиті схему мовленнєвого апарату. 2.Порівняти артикуляцію: Укр. Х та нім.Н; укр.У та нім. U; Укр. В, Ф та франц. F, V ; укр. І та франц. I; Укр. К та англ. K; укр. А та англ. A. 3.З'ясувати, скільки букв і скільки звуків у словах: Укр.: їхати, з'явився, дзига, люди; Рос.: яма, ехать, чай, несчастье, фильм; Англ.: yes, leave, weather, poor, chief; Нім.: singe, Nacht, Tee, gehen, Achtung; Франц.: rien, loi, garson, conseil, jour.</p>	5
	<p>Тема 7: Фонетичне членування мовленнєвого потоку План: Фраза, синтагма (такт), склад, звук мови. Поняття складу, типи складів. Специфіка складової структури слова в різних мовах. Наголос, його типи і функції. Фразовий та словесний наголос. Специфіка наголошування слів у різних мовах. Інтоняція і її складові елементи. Ауд. – 2 год. Сам.- 2,5 год.</p>	лекція	1-5, 8,9,10, 11, 13, 14, 23, 24, 25, 26, 29, 30.	<p>1.Доопрацювати конспект лекції. 2.Створити термінологічну картотеку</p>	1

<p>Тиждень А з 16.11 по 20.11, академічних годин - 4</p>	<p>Тема 6: Класифікація звуків мови. Зміна звуків у мовленнєвому потоці. План: 1. Голосні і приголосні звуки. 2. Класифікація голосних звуків. 3. Класифікація приголосних звуків. 4. Фонетичні закони. 5. Позиційні звукові зміни. 6. Комбінаторні звукові зміни. 7. Історичні і живі звукові зміни. 8. Фонетична транскрипція. Транслітерація.</p> <p style="text-align: center;">Ауд. – 2 год. Сам.- 2,5 год.</p>	<p>практичне заняття</p>	<p>1-5, 8,9,10, 11, 13, 14, 23, 24, 25, 26, 29, 30.</p>	<p>1. Виписати різні класифікації голосних та приголосних (приклади з різних мов). 2. Схарактеризувати кожен звук у наступних словах: дзвінок, ґрунтовно, пісня; рос. чай; нім. Pferd, Burger; англ. this, part; франц. fenetre, tu; іспан. procela, senal. 3. Порівняйте африкати в українській, російській, англійській, німецькій, французькій та іспанській мовах. 4. Які фонетичні й історичні чергування звуків наведені в поданих прикладах: укр. рука – заручення, друг – друже; рос. водный – водичка – водянистый. 5. Визначте фонетичні процеси в словах: укр. горіх, що, серце, смієшся, строк, хто, няня, молотьба, вісник; рос. гриб, легко, мять, показчик, февраль, знаменосец, мрамор, діал. дохтур, фатать.</p>	<p>5</p>
	<p>Тема 8: Лексикологія. Слово як основна одиниця мови. Лексикографія План: Предмет, завдання та розділи лексикології. Слово як основна одиниця мови. Лексичне значення слова і фактори, які його визначають. (предметна і понятійна співвідносність слова, внутрішня форма). Конотативне значення. Прямі й переносні значення слова. Типи перенесених значень: метафора, метонімія, синекдоха, перенос за функцією. Моно- і полісемія. Слово й лексема. Омонімія. Подібність і відмінність між омонімією та багатозначністю. Синонімія. Типи синонімів. Поняття синонімічного ряду. Значення синонімів. Антонімія. Види антонімії. Антонімія і</p>	<p>лекція</p>	<p>1, 3-5, 8,9,10, 11, 13, 14, 23, 24, 25, 26, 29, 30</p>	<p>1. Доопрацювати конспект лекції. 2. Створити термінологічну картотеку</p>	<p>1</p>

	багатозначність. Основні шляхи вивчення словесного складу мови. Поняття про фразеологізм. Вільні і стійкі сполучення слів. Лексикографія. Основні типи словників. Прислів'я, афоризми. Терміни. Історичні зміни словникового складу. Табу й евфемізми. Словотворення і запозичення. Ауд. – 2 год. Сам.- 2,5 год.				
Тиждень Б З 23.11 по 27.11, академічних годин - 4	Тема 7: Фонетичне членування мовленнєвого потоку. План: 1.Фраза, такт, фонетичне слово. 2.Склад. Основні теорії складу. 1. Наголос, його види та функції. 2. Интонація, її елементи. Ауд. – 2 год. Сам.- 2,5 год.	практичне заняття	1, 3-5, 8,9,10, 11, 13, 14, 23, 24, 25, 26, 29, 30.	1.Розставити наголос і паузи, розділити художній текст (5-6 речень на вибір) на фрази, такти, склади. Відмітити енклітики й проклітики дужкою. 2.Навести приклади слів, які мають два відкритих склади; один закритий неприкритий; один прикритий, але відкритий; один відкритий неприкритий склад; відкритий і закритий склади.	5
	Тема 9: Основні питання граматики План: Предмет, завдання, розділи граматики. Основні одиниці граматичної будови слова. Граматичне значення. Граматична форма слова.Морфема як мінімальна значуща одиниця мови. Види морфем.Способи вираження граматичних значень. Аналітична форма вираження граматичних значень. Синтетична форма вираження граматичних значень.Граматичні категорії.Частини мови. Принципи класифікації частин мови. Частини мови в різних мовах. Ауд. – 2 год. Сам.- 2,5 год.	лекція	1, 3-5, 8,9,10, 11, 13, 14, 23, 24, 25, 26, 29, 30.	1.Доопрацювати конспект лекції. 2.Створити термінологічну картотеку	1
Тиждень А З 30.11 по 04.12,	Тема 8: <u>Лексикологія.</u>	практичне заняття	1, 3-5, 8,9,10, 11, 13, 14, 23, 24, 25, 26, 29, 30.	1. Наведіть приклади однозначних і багатозначних слів в українській,	5

<p>академічних годин - 4</p>	<p>План: 1.Лексикологія як розділ мовознавства. Розділи лексикології. 2.Слово як одиниця мови. Слово і лексема. Функції слова. 3. Поняття лексичної системи мови. 4.Лексичне значення слова. Типи переносу найменувань. 5.Поняття про моносемію та полісемію. 6.Омонимія. Синонімія. Антонімія. 7.Стилістичні шари лексики. Термінологія. 8.Розвиток лексичної системи мови. Ауд. – 2 год. Сам.- 2,5 год.</p>			<p>російській, англійській, німецькій мовах. 2.Багатозначне слово української мови (з 3-4 значеннями) перекласти російською, англійською, німецькою мовами. Скільки лексем іноземної мови беруть участь у перекладі? Чому? 3.Навести приклади омонімів в українській, російській, англійській, німецькій мовах. 4.Навести приклади використання антонімів у поезії. 5.Доповнити ряд синонімів, указати домінанту: друг, товариш ...</p>	
	<p>Тема 10:Основні питання граматики План: Словосполучення і речення. Поняття словосполучення і речення. Типи словосполучень. Синтаксичні зв'язки слів: узгодження, керування, прилягання. Речення та його ознаки. Граматичне й актуальне членування речення. Ауд. – 2 год. Сам.- 2,5 год.</p>	<p>лекція</p>	<p>1, 3-5, 8,9,10, 11, 13, 14, 20, 21, 22,23, 24, 25, 26, 29, 30</p>	<p>1.Доопрацювати конспект лекції. 2.Створити термінологічну картотеку</p>	<p>1</p>
<p>Тиждень Б З 07.12 по 11.12, академічних годин - 2</p>	<p>Тема 9: Основні питання граматики 1. Основні одиниці морфологічного рівня. Морфема та словоформа. Типи морфем. 2. Граматичне значення. Способи вираження граматичних значень. 3. Граматична категорія, граматичний спосіб, граматична форма. 4. Частини мови. 5. Словосполучення і речення. 6. Основні типи синтаксичного зв'язку. 7. Граматичне і актуальне членування речення. 8. Текст. Ауд. – 2 год.</p>	<p>практичне заняття</p>	<p>1, 3-5, 8,9,10, 11, 13, 14, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 29, 30</p>	<p>1.Визначити, які граматичні показники використані у фразі Л.В.Щерби «Глокая куздра штеко будданула бокра и кудрячит бокренка»? 2.Перекласти текст англійською та російською мовами. З'ясувати, які граматичні способи вираження граматичного значення використано в цих обох мовах. <i>Молодість – це найкращий і найвідповідальніший період життя людини. Кожен повинен багато встигнути. Грунтовні знання й</i></p>	<p>5</p>

	Сам.- 2,5 год.			<i>досконало засвоєна професія стануть запорукою гарної долі.</i>	
Тиждень А з 14.12 по 18.12, академічних годин - 2	Тема 10: Підсумкова контрольна робота Ауд. – 2 год. Сам.- 2,5 год.	практичне заняття	1, 3-5, 8,9,10, 11, 13, 14, 20,23, 24, 25, 26, 29, 30	Повторити всі терміни з курсу, підготуватися до підсумкової тестової контрольної роботи	5

9. Система оцінювання та вимоги

Модуль 1. Назва: Загальні питання мовознавства. Фонетика, лексикологія, граматики.

Максимальна кількість балів за модуль: 60.

Критерії оцінювання та бали:

10 балів – за лекційні заняття (максимальний бал – 1); 50 балів – за практичні заняття та самостійну роботу (максимальний бал – 5).

Основні критерії оцінювання знань здобувачів:

- 1) характер і якість самостійної підготовки до заняття;
- 2) ступінь усвідомлення навчального матеріалу, розуміння того, про що повідомляється;
- 3) повнота, правильність і точність відповіді;
- 4) уміння робити узагальнення та висновки, зокрема при оцінюванні письмових завдань;
- 5) уміння застосовувати набуті знання як у стандартних, так і в нестандартних ситуаціях;
- 6) мовленнєве оформлення відповіді, уміння донести інформацію до свідомості інших.

Критерії оцінювання усного опитування

5 балів виставляється, якщо студент активно працює протягом усього заняття, дає повні відповіді на запитання викладача у відповідності з планом і показує при цьому глибоке оволодіння теоретичним матеріалом, знання відповідної літератури, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з даної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, аналізувати явища й факти, робити самостійні узагальнення й висновки, правильно виконує навчальні завдання, допускаючи не більше 1—2 помилок або описок.

4 бали виставляється за умови дотримання таких вимог: студент активно працює протягом заняття, питання висвітлені повно, викладення матеріалу логічне, обґрунтоване фактами, з посиланнями на відповідні літературні джерела, висвітлення питань завершене висновками, студент виявив уміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. Але у відповідях допущені неточності, деякі незначні помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення студента до фактів і подій або допущені 1—2 логічні помилки при розв'язанні завдань.

3 бали виставляється в тому разі, коли студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання теоретичного матеріалу та навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки й розв'язувати завдання. Але на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу або 3—4 логічних помилок при розв'язанні завдань.

1-2 бали виставляється в разі, коли студент виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення, виявлене невміння розв'язувати навчальні завдання.

Критерії оцінювання рефератів (модуль самостійної роботи)

Оцінка виставляється з урахуванням двох параметрів:

1) обсяг виконаного реферату; 2) якість написання.

1.5 балів ставиться за реферат, який має обсяг 15 або більше друкованих (рукописних) сторінок; проблема, яка в ньому розглядається, викладена повно, послідовно, логічно; список використаної наукової літератури нараховує 5-6 джерел, відповідає сучасним правилам оформлення бібліографії.

2. 4 бали ставиться за реферат, який має обсяг 10 сторінок; тема реферату викладена досить повно, але є певні недоліки у логіці викладу; бібліографічний список нараховує 4-5 джерел, відповідає сучасним правилам, але містить певні помилки.

3. 3 бали ставиться, коли обсяг реферату є недостатнім для викладення обраної проблеми, і тому проблема розглядається поверхово; у бібліографічному списку менше чотирьох наукових джерел і є помилки.

4. 2 бали ставиться, якщо тема реферату нерозкрита, у бібліографічному списку менше 2 наукових джерел, і він подається не за сучасними правилами.

5. 0 балів ставиться, якщо реферат відсутній.

Критерії оцінювання конспектів (модуль самостійної роботи)

1. 5 балів ставиться за конспект теми, в якому виділені основні проблеми, терміни та ключові слова.

2. 4 бали, якщо конспект є достатньо повним, але в ньому бракує виділення основних тез теми, або не всі вони виділені правильно, терміни та ключові слова виділено не в повному обсязі.

3. 3 бали студент отримує за неповний, поверховий конспект, у якому не підкреслено основні тези, терміни та ключові слова виділено з помилками.

4. 1-2 бали ставиться студентові, якщо конспект є схемою, у ньому не виділено основні тези, терміни та ключові слова.

5. 0 балів ставиться студентові, якщо конспект відсутній.

Критерії оцінювання термінологічного диктанту

а) 5 балів ставиться за усі правильні відповіді;

б) 4 бали ставиться за 75 % правильних відповідей;

в) 3 бали ставиться, якщо правильно вказано більше, ніж 50% термінів;

г) 1-2 бали ставиться, якщо правильно вказано менше, ніж на 50 % термінів.

Шкала оцінювання термінологічного диктанту

19-20 правильних відповідей - 5 балів

15-18 – 4 бали

10-14 – 3 бали

5-9 -2 бали

1-4 – 1 бал

Підсумкова контрольна тестова робота

(виконується на останньому практичному занятті: максимальна оцінка -5 балів)

Критерії оцінювання підсумкової контрольної тестової роботи:

- а) 5 балів ставиться за правильне виконання всіх завдань;
- б) 4 бали ставиться за виконання 75 % усіх завдань;
- в) 3 бали ставиться, якщо правильно виконано більше, ніж 50% запропонованих завдань;
- г) 2 бали - 1 бал ставиться, якщо завдання виконано менше, ніж на 50 %.

Екзамен (40 балів)

Порядок проведення екзамену зі “Вступу до мовознавства”

Екзамен з курсу “Вступ до мовознавства” складається у 1 семестрі. Екзамен є основною формою підсумкового контролю знань та умінь студентів.

Екзамен відбувається в письмовій формі після попереднього обдумування студентом питань екзаменаційного білета.

Кожний білет з курсу “Вступ до мовознавства” складається з трьох питань: два питання теоретичного характеру і одне – практичного (наприклад, при складанні фонетики – це фонетичний аналіз слова).

Критерії оцінювання відповідей на питання білету

1. 40 балів виставляється тоді, коли відповідь вважається повною, тобто в ній містяться визначення всіх понять, про які йдеться в питанні, проаналізовано об'єкт аналізу, охарактеризовано його семантичні та структурні ознаки. Відповідь повинна бути чіткою і послідовною, супроводжуватися великою кількістю прикладів із різних мов світу.

2. 31-39 балів виставляється, коли у відповіді студента містяться незначні неточності, але при цьому відповідь є повною, змістовною і логічно побудованою.

3. 20-30 балів ставиться у тих випадках, коли студент дав не досить чітке або неповне визначення аналізованого об'єкта, не дав ілюстративного матеріалу, нелогічно і непослідовно розкривав суть поняття.

4. 1-19 балів ставиться, якщо студент не дав правильної відповіді на питання екзаменаційного білета, не знає термінологічної системи дисципліни, а також якщо відповідь студента була нелогічною.

Підсумкова оцінка з дисципліни «Вступ до мовознавства», складається з балів за поточні усні відповіді та

письмові роботи й за самостійну роботу, балів за підсумкову тестову контрольну роботу (загалом максимальна кількість балів - 60) та балів на екзамені (40).

Наприклад: 46 (бали за конспекти лекцій, поточні усні, письмові відповіді, виконані самостійні завдання та бали за підсумкову контрольну роботу) + 30 (бали на екзамені) = 76 балів(**добре**) – (С) (оцінка вноситься до екзаменаційної відомості та в індивідуальний план здобувача).

**Таблиця переведення оцінок з національної системи оцінювання
в 100-бальну у «Відомостях обліку успішності»**

Національна система та система ECTS	100-бальна система	Залік	Національна система та система ECTS	100-бальна система	Залік		
Відмінно А	- 100 б.	Зараховано	Задовільно Е	- 60 б.	Не зараховано		
	- 97 б.			- 60 б.			
	Добре В		- 93 б.	Незадовільно FX		Незадовільно F	- 59 б.
			- 90 б.				- 56 б.
- 89 б.			- 52 б.				
- 87 б.			- 49 б.				
- 85 б.			- 45 б.				
- 83 б.			- 42 б.				
Добре С			- 81 б.				- 38 б.
			- 80 б.				- 35 б.
	- 78 б.		- 34 б.				
	- 76 б.		- 29 б.				
Задовільно D	- 74 б.		- 23 б.				
	- 73 б.		- 18 б.				
	- 71 б.		- 13 б.				
	- 69 б.		- 8 б.				
	- 67 б.		- 4 б.				
Задовільно Е	- 64 б.		- 3 б.				
	- 63 б.		- 2 б.				
	- 62 б.		- 1 б.				
	- 61 б.						

10. Список рекомендованих джерел:

Основні:

1. Білецький А.О. Про мову й мовознавство. – К., 1996.
2. Дорошенко С.І., Дудик П.С. Вступ до мовознавства. – К., 1974.
3. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства. – К. : Академія, 2006.
4. Клименко Н.Ф. Основи морфеміки сучасної української мови. – К., 1998.
5. Клименко Н.Ф. Як народжується слово. – К., 1991.
6. Кодухов В.И. Введение в языкознание. – М., 1987.
7. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. – К. : Академія, 2008.
8. Потапенко О.І. Цікаве мовознавство. – Біла Церква, 1996.
9. Реформатский А.А. Введение в языковедение. – М., 1996.
10. Ющук І.П. Вступ до мовознавства. – К., 2000.

Збірники вправ і завдань:

11. Доленко М.Т. Вступ до мовознавства. Збірник вправ і завдань. – К., 1995.
12. Донець Л.С., Мацько Л.І. Вступ до мовознавства: Практикум. – К., 1989.
13. Завдання для самостійної роботи «Вступу до мовознавства» / Уклад. Д.І.Терехова. – К.: Вид.центр КДЛУ, 2000.
14. Красножан Ж. В. Методичні рекомендації до курсу «Вступ до мовознавства», Херсон, 2002.
15. Матеріали до моніторингу якості знань з курсів «Вступ до мовознавства», «Сучасна російська мова». – Херсон, 2008.
16. Норман Б.Ю. Сборник задач по введению в языкознание. – Минск, 1989.

Додаткові:

17. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. – К., 1985.
18. Левицький Ю.М. Мови світу. Енциклопедичний довідник. – Львів, 1998.
19. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава, 2006.
20. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія / О.О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2011. – 844 с.
21. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. – К., 2001.
22. Українська мова. Енциклопедія. – К., 2000.
23. Українська мова : енциклопедія / НАН України ; ред. кол.: В.М. Русанівський, О.О. Тараненко (співголови), М.П. Зяблюк та ін. – Вид. 2-ге, випр. і доп. – К. : Українська енциклопедія ім. М.П.Бажана, 2004. – 824 с.: іл.
24. Югай К.П., Гладкова Р.Я. Словник лінгвістичних термінів. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2009.

Інтернет-ресурси:

25. Mova.info [= Мова інфо] [Електронний ресурс]: лінгвістичний портал / [Київський нац. ун-т ім. Т.Шевченка, Ін-т філології]. – Режим доступу : <http://www.mova.info/>. – Назва з екрана.
26. ABYU Lingvo [Електронний ресурс] : (LingvoOnline – безкоштовний онлайн-словник. Російсько-англійський, українсько-англійський, тлумачний український словник та інші словники безкоштовно) / ООО «Аби ИнфоПоиск». – Режим доступу : <http://www.lingvo.ua/uk>. – Назва з екрана.
27. Бацевич Ф.С. Словник термінів міжкультурної комунікації [Електронний ресурс] / Ф.С. Бацевич. – К. : Довіра, 2007. – 205 с. – Режим доступу: <http://terminy-mizhkult-komunikacii.wikidot.com/>. – Назва з екрана.
28. Мовознавство [Електронний ресурс]: [електронна бібліотека] // «Ізборник» – Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації : проект електронної бібліотеки давньої української літератури. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/links/inmovozn.htm>. – Назва з екрана.
29. Лінгвістичний портал [Електронний ресурс] / Донецький лінгвістичний портал. – Режим доступу: <http://www.mova.dn.ua/>. Назва з екрана.
30. Лінгвістичний форум [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lingvoforum.net/>. – Назва з екрана.